

УДК 338.48

Романів П.В.

АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЕЛОСИПЕДНОГО ТУРИЗМУ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Виявлено особливості та місце велосипедного туризму у системі видів спортивно-оздоровчого туризму. Простежено аспекти організації велосипедного туризму у Тернопільській області на національному та транс'європейському рівні: проблеми, перспективи організації. Запропоновано ряд регіональних туристичних велосипедних маршрутів.

Ключові слова: велосипедний туризм, спортивно-оздоровчий туризм, Тернопільська область.

Выявлены особенности и место велосипедного туризма в системе видов спортивно-оздоровительного туризма. Прослежены аспекты организации велосипедного туризма в Тернопольской области на национальном и трансъевропейском уровне: проблемы, перспективы организации. Предложен ряд региональных туристических велосипедных маршрутов.

Ключевые слова: велосипедный туризм, спортивно-оздоровительный туризм, Тернопольская область.

The features and place of cycling tourism in the system types of sport tourism are detection. Investigates aspects of cycling tourism in the Ternopil region at national and trans-European level: problems and perspectives of the organization. A number of regional tourist cycling routes are proposed.

Keywords: cycling tourism, sport tourism, Ternopil region.

В останні роки велосипедний туризм стає все більш популярним видом відпочинку та оздоровлення. Зростання його популярності пов'язане з модою на здоровий спосіб життя в цілому, оскільки велотуризм є одним з найбільш екологічних і корисних для здоров'я видів туризму. Він приваблює не тільки відчуттям швидкості, свободи, а й цікавими екскурсіями, а також можливістю повноцінного відпочинку на природі.

Актуальність статті зумовлена потребою у розробці нових економічно ефективних, екологічно обґрунтованих туристичних маршрутів (пішохідних, велосипедних, водних, спелеологічних тощо). Велика кількість природних туристично-рекреаційних ресурсів, багата історико-культурна спадщина створюють усі необхідні передумови для організації велосипедного туризму на території Тернопільської області.

Велосипедний туризм у системі класифікації туристично-рекреаційної діяльності посідає місце серед видів спортивно-оздоровчого туризму. Спортивно-оздоровчий туризм – це сукупність видів туристичної діяльності, при яких споживачі туристичних послуг долають маршрут активним способом (способами у комбінованих маршрутних походах), тобто здійснюють пересування по маршруту пішки чи з використанням еколого орієнтованих транспортних засобів (велосипед, різноманітні плавзасоби, засоби повітроплавання, в'ючні тварини тощо). Слід зауважити, що за умови врахування максимальної кількості факторів при організації видів спортивно-оздоровчого туризму, у ньому гармонійно поєднуються спортивна та рекреаційно-пізнавальна складова, що з одного боку урізноманітнює сегмент споживача, з іншого боку розширює географію DESTINATION.

Велосипедний туризм має свої переваги у порівнянні з іншими видами туризму. Існує дві дефініції поняття велосипедного туризму – велоподорожі і спортивний велосипедний туризм. Головні відмінності велоподорожі від спортивного велосипедного туризму, орієнтованого на здобуття спортивних розрядів – відмові від ускладнення маршруту, поділу на категорії складності та поєднання спортивної складової подорожі із оглядом культурних та природних пам'яток [14].

Маршрути велотуризму найчастіше співпадають з пішохідними маршрутами, але на велосипеді турист має можливість за той же час подолати значно більшу відстань та побачити більше цікавих місць. Велосипед проїде майже скрізь, де пройде пішохід, а там де проїхати неможливо велосипед можна провести або перенести на руках. Тому не дивно, що географія велотуризму майже збігається з географією пішохідного туризму. Проте, слід зазначити, що маршрути вело подорожей часто проходять по автомобільних дорогах різного значення та рангу, що вимагає від вело туристів особливого підходу до підготовки подорожі (знання правил дорожнього руху, дорожньої та придорожньої інфраструктури тощо).

Проблеми геопросторової організації туризму, організації туристичної діяльності висвітлені у працях О.О. Бейдика, М. Боруцака, В.Ф. Кифяка, О.О. Любіцевої, М.П. Мальської та ін. [1; 2; 6; 8; 9]. Теоретичні та прикладні аспекти поняттєво-термінологічного апарату спортивно-оздоровчого туризму, способів і методичного забезпечення організації окремих його видів описані в публікаціях О.Ю. Дмитрука, Ю.В. Щура, Ю.А. Грабовського, О.В. Скалія, Т.В. Скалія, В.Д. Дехтяра [3; 4; 10]. Загальні засади розробки регіональних туристичних маршрутів і моделювання системи інформаційного забезпечення рекреаційно-туристських заходів (зокрема, маршрутів спортивно-оздоровчого туризму) розроблені С. Кобзовою, Л. Заневською [5; 7]. На основі аналізу останніх публікацій, котрі висвітлюють проблеми організації спортивно-оздоровчого туризму в Україні та регіонах виявлено, що природно-ресурсний та історико-культурний потенціал не достатньо

використовується у ракурсі його використання для потреб велосипедного туризму. Тернопільська область придатна для організації велосипедного туризму – це спричинено наявністю значної кількості центрів, пунктів та об'єктів, котрі можна використовувати у організації велосипедного туризму.

Проаналізувавши стан туризму на Тернопільщині, основними проблемами для розвитку велосипедного туризму є:

- недостатня державна підтримка розвитку туризму в Україні;
- обмежене фінансування туризму;
- складність процедури узгодження інвестиційних проектів;
- не сприятливі умови для залучення інвестицій, спрямованих на створення велосипедних доріжок та їх закування;
- відсутність розвитку та пропаганди молодіжного туризму, зокрема у освітніх закладах;
- недостатній розвиток туристичної інфраструктури, матеріально-технічної бази;
- відсутність можливості перевезення велосипедів у громадському транспорті;
- незначна кількість пунктів прокату велосипедів у регіонах;
- не облаштовані місця короточасного відпочинку туристів та стоянки велосипедів;
- брак поваги до велосипедистів з боку водіїв авто.

Перешкодами на шляху розвитку велосипедного туризму у Тернопільській області також є, зокрема, відсутність індустрії відпочинку та розваг (за винятком м. Тернополя), не облаштовані місця короточасного відпочинку туристів, незадовільний стан доріг, відсутність під'їздів до багатьох популярних туристичних об'єктів; незадовільний стан більшості пам'яток культурної спадщини, не розроблені дієві програми їх збереження та пристосування для потреб туристів; недостатня забезпеченість туристичної галузі висококваліфікованими спеціалістами, не ефективна діяльність відповідних структур щодо забезпечення екологічної безпеки територій для розвитку рекреаційного бізнесу; не існує взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення розвитку рекреації у регіоні; відсутність системного рекламного та інформаційного забезпечення, а також відсутня підтримка на державному рівні.

Актуальною для області залишається проблема екологічного стану водно-ресурсного потенціалу. Велику шкоду водним об'єктам області наносять скиди неочищених і недостатньо очищених стічних вод промислових і сільськогосподарських підприємств, розміщення в прибережних смугах та водоохоронних зонах річок і водоймищ тваринницьких ферм без виконання охоронних заходів, сміттєзвалищ.

В області не вистачає велоінфраструктури, дорожніх покажчиків та вело реклами. Власникам готельно-ресторанного бізнесу й іншим учасникам туристичного ринку потрібно впровадити систему спеціальних

якісних послуг для організованих груп велосипедних туристів (наприклад, шляхом будівництва вело-стоянок, що охороняються, організації прокату велосипедів у готелях, продажу потрібного вело реманенту).

Відповідним владним структурам і туристичним організаціям необхідно визначити мережу велосипедних доріг (проекти маршрутів або рішень для їх утворення), придатних для екологічного велотуризму. Наприклад: доступ до рукавів Дністра, каналів за розробленими маршрутами на велосипедах, взятих на прокат. Близько 95% маршрутів можуть здійснюватися існуючими дорогами з твердим і ґрунтовим покриттям, а також стежками.

Європейська організація EuroVelo зацікавлена у співпраці з Україною щодо вкладання інвестицій у створення велосипедних доріжок та їх закування. Але складність процедури узгодження інвестиційних проектів створює величезний бар'єр у розвитку велосипедного туризму. Маршрут EuroVelo № 4 проходить через Україну, зокрема через Тернопільську область. Він розпочинається у місті Роскофф на атлантичному узбережжі Франції і має закінчуватися в Києві, маючи загальну протяжність 4000 км. На своєму шляху маршрут проходить також територіями Бельгії, Німеччини, Чехії і Польщі. На більшій частині, від Франції до м. Кракова у Польщі (250 км до українського кордону), маршрут вже існує в натурі. У 2011 р. координаційний центр в Польщі активізував роботи із завершення планування і облаштування маршруту до кордону України. Жодної діяльності з планування маршруту в Україні до сьогодні не здійснювалось. Європейська федерація велосипедистів не приймає рішення щодо нитки маршруту на території України – це відповідальність зацікавлених організацій в Україні, які виступлять і координаторами проекту в майбутньому. Однак, європейці виставляють головні вимоги до маршруту:

- маршрут повинен завершуватися у Києві;
- тверде, якісне покриття шляху (вже наявне або можливе в майбутньому);
- маршрут може йти місцевими дорогами з незначним транспортним рухом або ж окремо створеними велосипедними доріжками;
- маршрут повинен проходити через населені пункти, що мають туристичну інфраструктуру (наземний транспорт, готелі, ресторани) [11].

Такі пункти повинні бути через кожні 70-100 км маршруту. Асоціація велосипедистів Києва розробила пропозицію щодо пролягання маршруту. Точка входу маршруту на територію України вже визначена з боку польського координаційного центру – це пропускний пункт Шегині Мостиського району Львівської області. Щороку в Україні організують міжнародні конференції, пов'язані з розвитком вело туризму. У 2012 р. 11, 12 жовтня така конференція пройшла у місті Євпаторія АР Крим. Асоціація велосипедистів Києва має намір навесні 2013 р. остаточно узгодити маршрут EuroVelo № 4 в межах території України [11].

Основною метою Тернопільської місцевої влади для розвитку велосипедного туризму є представлення своєї області, як території, у якій існує усе необхідне для розвитку велотуризму. Велорух потрібно пропагувати як привабливий альтернативний транспорт. Основна проблема для розвитку велосипедного туризму – це відсутність популярності його в Україні. Проте, в Інтернет мережі існує сайт <http://shatuny.narod.ru/ssylki1.htm>, де розміщені посилання на сайти та форуми у містах України, пов'язані з вело туризмом. Інформація, що подана на сайтах дуже часто не включає даних стосовно факторного обумовлення розвитку велотуризму в регіонах (ресурси, інфраструктура тощо). Цей недолік повинен нівелюватися місцевою владою через призму діяльності структурних підрозділів адміністративних органів, туристично-інформаційних центрів, недержавних громадських організацій тощо. Маючи стільки наявних туристичних ресурсів цей вид туризму гарантовано буде конкурентоспроможним на регіональному, національному, міжнародному ринку туристичних послуг.

Для зацікавлення людей велотуризмом, варто проводити в Тернопільській області (та і в інших регіонах України) масові похідні заходи для всіх бажаючих. Такі заходи повинні створювати організації, які займаються спортивним велосипедним туризмом, навчальні заклади. Також важливу роль можуть відіграти туристичні підприємства, які будуть пропонувати спонсорство таких заходів, в свою чергу для реклами та отримання прибутків в майбутньому.

Пропонуємо ряд велосипедних туристичних маршрутів територією Тернопільської області, що розраховані на масового споживача.

Маршрут велосипедного туру під назвою «В гості до кажанів» прокладений по Тернопільському, Терехівському, Чортківському, Борщівському районах Тернопільської області (рисунок).

По території, де проходить маршрут на невеликих відстанях один від одного розташована низка пам'яток архітектури природи та історії. Впродовж подорожі можна поринути у світ старовинних фортець та храмів, пробратися в темні гіпсові печери, які тисячами років зберігають свої природні багатства та нерозгадані таємниці.

Нитка маршруту: м. Тернопіль – м. Микулинці – м. Терехів – м. Копиченці – м. Чортків – с. Залісся – с. Лосяч – смт. Скала-Подільська – м. Борщів – с. Королівка – с. Кривче.

Велосипедний тур «В гості до кажанів» розрахований на 4 дні із подоланням 164 км., в період квітень – вересень.

Маршрут велосипедного туру під назвою «У пошуках істини» прокладений по території, Тернопільського, Кременецького, Збаражського районах Тернопільської області. Цей маршрут бере початок та закінчується у Тернополі що є зручним для туристів цього міста. Також на території, де проходить маршрут є низка історико-культурних пам'яток і природних туристичних ресурсів. Актуальність цього туру також у розвиненості інфраструктури, що полегшує його реалізацію. Частина маршруту

співпадає з запланованим транс'європейським EuroVelo маршрутом R4, який проходить через м. Почаїв і м. Кременець.

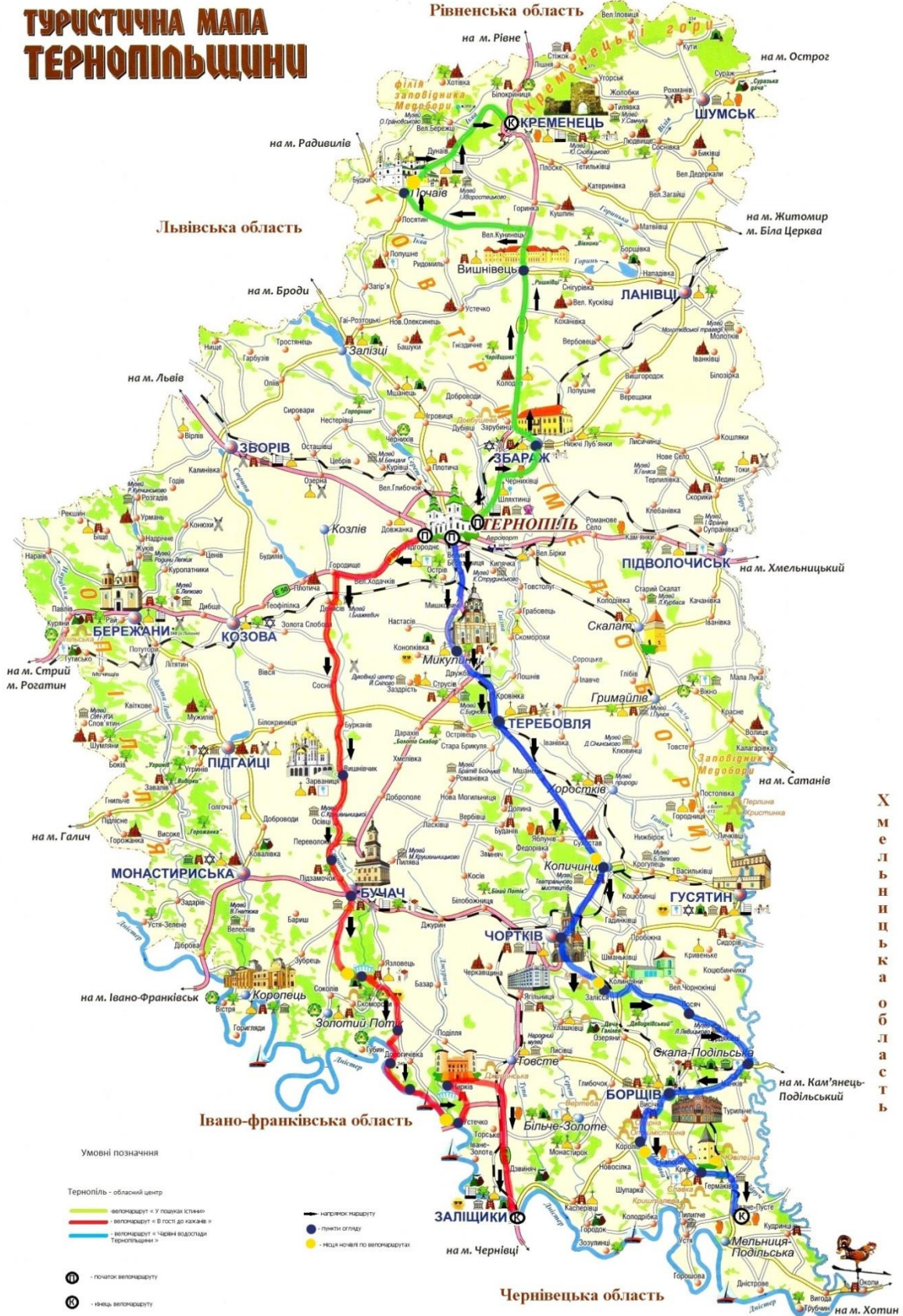

Рис.1. Картосхема пропонуванних велосипедних маршрутів на території Тернопільської області

Нитка маршруту: м. Тернопіль – м. Збараж – смт. Вишнівець – м. Почаїв – м. Кременець – с. Онишківці.

Велосипедний тур «У пошуках істини» розрахований на 3 дні із подоланням 98 км., в період квітень – вересень. Маршрут велосипедного туру «Чарівні водоспади Тернопільщини» прокладений по території Бучацького і Заліщицького району Тернопільської області. Пропонований маршрут за характером подолання траси є комбінований. На території, де проходить маршрут є значна кількість пам'яток архітектури та природи, велика кількість водоспадів. Також маршрут проходить по р. Дністер зі сплавом на катамаранах, що урізноманітнює тур у видовому, сегментному (географія походу, споживачі послуг) стосунку.

Нитка маршруту: м. Тернопіль – с. Зарваниця – с. Рукомиш – м. Бучач – с. Русилів – с. Берем'яни – с. Хмелива – с. Литячі — с. Устечко – с. Нирків – м. Заліщики.

Велосипедний тур «Чарівні водоспади Тернопільщини» розрахований на 3 дні із подоланням 188 км., в період квітень – вересень.

Територію області пересікають автошляхи міжнародного, місцевого, регіонального значення. Щороку зростає потік автотуристів які користуються головними автошляхами області. З метою підтримки існуючих туристичних маршрутів, популяризації внутрішнього туризму сектором з питань туризму на основних магістралях встановлено інформаційні табло, на яких вказано напрямок та відстань до історико-культурних, архітектурних і природних пам'яток області. Ці туристичні маршрути вважаються загальними і розраховані також на велотуристів.

Працівники відділу туризму в облраді постійно працюють над популяризацією внутрішнього туристичного продукту, що дає змогу привернути увагу Європейської мережі Euro Velo, що згодом може позитивно вплинути на велосипедний туризм у Тернопільській області.

Майже кожне велосипедне місто Європи та Америки має свій особливий логотип «Bicycle friendly», який вказує мешканцям та гостям міста, що цей заклад варто обрати, якщо ви рухаєтеся велосипедом, повідомляє велосипедистам, які заклади подбали про їхній комфорт, встановили велопарковку або забезпечили інші вело-зручності. Логотипи «Bicycle friendly» зазвичай розміщені на вхідних дверях закладу і означають, що Асоціація велосипедистів перевірила цей заклад на «велосипедність» і радить до відвідування велосипедистів. Загалом, програми «Bicycle friendly», дружніх до велосипедистів закладів, стають все більш поширеними у світі, в Україні це тільки набирає обертів за допомогою Асоціації велосипедистів Києва. Будь-який заклад або організація, які є дружніми до велосипедистів, підтримують рух на велосипеді та здоровий спосіб життя, можуть бути включені до програми дружності «Bicycle friendly». Оскільки «Bicycle friendly» є впізнаваним брендом в усьому світі, заклади, які хочуть долучитися до програми, мають відповідати певним вимогам, яких від неї очікують відвідувачі, а саме:

- встановити велопарковку на кількість веломісць, розраховану на 5% велосипедистів від загальної кількості відвідувачів;
- забезпечити відеонагляд або іншу охорону велосипедів на парковці;
- для готелів та інших місць, де велосипед може зберігатися більше 4 годин забезпечити встановлення велопарковки у місці, де велосипеди захищені від дощу та снігу (під навісом).

Популяризація Тернопільщини проводиться встановленням на основних магістралях області бігбордів, з інформацією про найпривабливіші місця відпочинку Тернопільщини. Також ця інформація розміщується в інших областях і у іміджевій продукції : календарях, книгах, брошурах, листівках, яка поширюється серед відвідувачів всеукраїнських виставкових заходів, членів офіційних делегацій, учасників різних заходів що відбуваються на території області.

Список літератури

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України. Методологія та методи аналізу, термінологія, районування: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. – 395 с.
2. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів: Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2006. – 288 с.
3. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 304 с.
4. Дехтяр В. Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму: Навчальний посібник. – К.: Науковий світ, 2003. – 203 с.
5. Заневська Л. Г. Модель системи спортивно-оздоровчого туризму // Теорія та методика фізичного виховання. — 2008. — № 6. — С. 30—33.
6. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 298 с.
7. Кобзова С. М. Алгоритм проектування регіональних туристичних маршрутів // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: Матеріали 2-ї міжнар. наук.-практ. конф. / За ред. І. В. Саух – Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2009. – С. 35 – 40.
8. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
9. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Підручник. – 2-е вид. перероб. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
10. Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм: Навчальний посібник / Ю. В. Щур, О. Ю. Дмитрук. – К.: Альтерпрес. – 2003. – 232 с.
11. <http://www.eurovelo.org/>
12. <http://www.ternotravel.com/view?id=131>
13. www.ternotour.com.ua
14. tourlib.net/statti_tourism/veloturizm.htm
15. <http://www.avk.org.ua/index.php/uk/news/avkoperation/>